

# RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM SOUČASNÉHO STAVU VITRAJÍ PŮDNÍCH PROSTORŮ LIBERECKÉ RADNICE



Jaroslav Skuhravý,  
restaurátor vitrají,  
pov. MKČR, č.j. 44/93  
rok 2023

## RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM

### Lokalizace památky:

kraj:	Liberecký
okres:	Liberec
obec:	Liberec
název památky:	radnice města Liberce
rejstříkové číslo ÚSKP:	19126/5 - 4114 - radnice
adresa:	nám. Dr. E. Beneše 1 č.p. 1/1, Liberec 1 - Staré město
průzkum památky:	vitraje půdních prostor liberecké radnice

Popis a údaje o památce: vitraje skládané z kosočtverců a krajové bordury.  
Všechny díly výplní jsou z čirého strojně taženého skla.  
Vitraje jsou z konce 19 století.

Období provádění průzkumu: září roku 2023

Vlastník a investor: Statutární město Liberec  
nám. Dr. E. Beneše 1  
460 59 Liberec

Zastoupený: Ing. Petrem Machatým

Restaurátor: Jaroslav Skuhravý, restaurátor vitrají  
restaurátorské povolení MK.ČR. č.j. 44/93  
Janov 27, 473 01 Nový Bor.  
mobil: +420 605 820 948  
e-mail: jaroslav.skuhravy@gmail.com

## VITRAJE OKEN PŮDNÍCH PROSTORŮ LIBERECKÉ RADNICE PRŮZKUM STAVU VITRAJÍ.

Do půdních prostorů radnice jsou vstupy ze třetího patra zadní části budovy z levé i pravé strany. Použil jsem vchodu z levé strany a veškerá dokumentace pořízená od této strany je řazena směrem proti chodu hodinových ručiček. Pro orientaci ve fotodokumentaci uvádím že levou a pravou stranu budovy a označení jejích částí a fotografií určuje pohled na čelo budovy z exteriéru.

Vitraje všech oken na půdě jsou složeny z kosočtvercových dílů skel. Po obvodu každé výplně je vedená krajová bordura. Do všech vitrají bylo použito čiré sklo strojně tažené. Tento způsob výroby plochého skla se již v současné době nepoužívá. Výplně jsou v křídlech oken zajištěny tmel z exteriérové strany. Také výztuhy ploch výplní jsou osazeny z venkovní strany. 99 % výplní je ještě složeno v původní olověné vazbě. Olověná vazba je zoxidovaná, ve spojích často popraskaná a výplně jsou většinou uvolněné a v plochách zprohýbané. Často jsou výplně již uvolněné i ve falcích ráků v místech kde je již tmel vypadaný. Skla jsou silně znečištěná lety nanesenými nečistotami. Dá se i předpokládat, že část skel bude na povrchu již i odskelněna a tyto díly skel se nebudou moc dále použít. Ve výplních jsou často poškozená skla a některé výplně zcela scházejí. Půdní prostory radnice jsou hodně členité a k některým oknům nebyl vůbec přístup. Světelné podmínky pro fotodokumentaci ve vnitřních prostorách půdy jsou velice náročné a v některých případech byly vitraje tak přesvětleny, že na fotografiích nejsou vidět. Proto jsem zvolil fotodokumentaci vitrají i z exteriéru. Do půdních prostorů snížených střech a obou středních částí věží kde je vždy osm okének s vitrajemi je problém se vůbec dostat. Také je problematický přístup k oknům dvou středních štítů na straně k divadlu. Pro vlastní restaurátorské práce bude třeba zajistit do těchto míst bezpečný přístup.

Po stranách štítů přední strany radnice jsou trojúhelníkové otvory kapkovitého tvaru. V některých jsou rámy zachovalé a v některých scházejí. Otvory jsou jen dodatečně zaslepeny. Usuzuji tak podle toho, že těsnící hmoty zde příliš netěsní a z některých otvorů mají tendenci i vypadnout. Myslím si že i v těchto oknech byly kdysi osazeny vitraje nebo byly alespoň zaskleny.

Vitraje hlavní věže radnice jsou v pořádku a pevné. Byly v nedávné době zrestaurovány. Vitraje i rámy ostatních oken půdních prostorů jsou v havarijním stavu. U řady vitrají hrozí rozpadnutí a vypadnutí z ráků a někde i vypadnutí s rámy. Všechny vitraje bude třeba vyjmout ze starých ráků. Rozebrat ze staré olověné vazby. Původní skla omýt od nanesených nečistot. Skla ze kterých nečistoty nepůjdou smýt nebo budou odskelněna bude třeba vyřadit a nahradit novými čirými skly.

Původní strojně tažená skla se vyznačují tím, že jejich plocha není úplně rovná. Tento typ skla se již v současné době nevyrábí. Dnešní tabulová skla se vyrábějí plavením na cínu a jsou úplně rovná. Doporučuji tato skla tepelně upravit ve sklářské vypalovací a tím docílit podobný povrch jako u skel tažených a tímto sklem plochy výplní doplnit. Protože jsou kovové výztuhy umístěny z venkovní strany a zřejmě budou značně poškozené rzi, doporučuji výztuhy výplní vyměnit za nové. Tmel kterým budou zrestaurované výplně zajištěny v nových rámech doporučuji přibarvit do podobné barvy nátěru ráků oken.

V Janově dne 25.9.2023.

Jaroslav Skuhřavý, restaurátor vitrají  
pov. MKČR, č.j. 44/93  
Janov 27, 473 01 Nový Bor  
mobil: +420605820948  
e-mail: jaroslav.skuhravy@gmail.com

## VITRAJE OKEN PŮDNÍCH PROSTORŮ LEVÉ STRANY RADNICE







Krajový štít budovy s třemi okny s vitrajemi. Špatný přístup do sníženého půdního prostoru je z místnosti ve třetím patře. Fotodokumentace je provedena jen z exteriéru. Horní oblouková část vitraje schází. Vitraje jsou ještě v původní olověné vazbě. Olověná vazba je již značně zoxidovaná. Plocha výplně je silně znečištěna silným nánosem nečistot.



OKNA S VITRAJEMI LEVÉ PŮDNÍ MÍSTNOSTI.





Okno druhého štítu. Vitrajové výplně jsou dožilé, velmi znečištěné a v ploše uvolněné.





Okna třetího – velkého štítu. Spodní vitrajová výplň okna na pravé straně schází.  
Je tam jen rám osazený pleťvem. Vitraje jsou dožilé a značně znečištěné.





Vitraje horních dvou oken jsou na mnoha místech popraskané.



U spodní výplně levého okna je vypadnutý spodní levý díl bordury. Obdélníková výplň je v horní části uvolněná z rámu a má poškozený kosočtvercový díl. Do výplně je vložen neoriginální díl skla.





Okno středového štítu levé strany radnice. Vitraj okna je dožilá. Výplně jsou uvolněné. Levá spodní výplň je v horní i dolní části poškozená. Nahoře je také uvolněná z rámu okenního křídla.





Okénka levé strany směřující do atria radnice. Foceno s bleskem.





Vítraje okének levé strany směřující do atria radnice. Foceno bez blesku. Na prvním snímku je vidět poškození výplní.  
Na všech snímcích je vidět značné znečištění výplní. Výplně jsou dožilé.





Pohled na přední část levé strany předního půdního prostoru.





Okna pátého – velkého štítu jsou uprostřed rozdělena zděnou příčkou která odděluje levou půdní místnost od přední půdní místnosti. Tři okna jsou v přední půdní místnosti a tři okna v levé půdní místnosti. Všechny vitraje těchto oken jsou opět dožilé. Vitraje tří oken přední místnosti jsou v plochách neporušené ale olověná vazba je velmi zoxidovaná. Okna tří oken umístěných v levé místnosti jsou v horším stavu.





Vitrage horního a dolního okna velkého štítu umístěné v levé místnosti. U horního okna jsou ve spodní výplni poškozeny dva kosočtverce a u výplně dolního okna v horní části schází jeden díl bordury a výplň je uvolněná v horní části z rámu.





Vitraj okna šestého štítu levé strany radnice. Vitraj je dožilá. Má na dvou místech poškozená skla. Plocha je značně uvolněná a znečištěná.

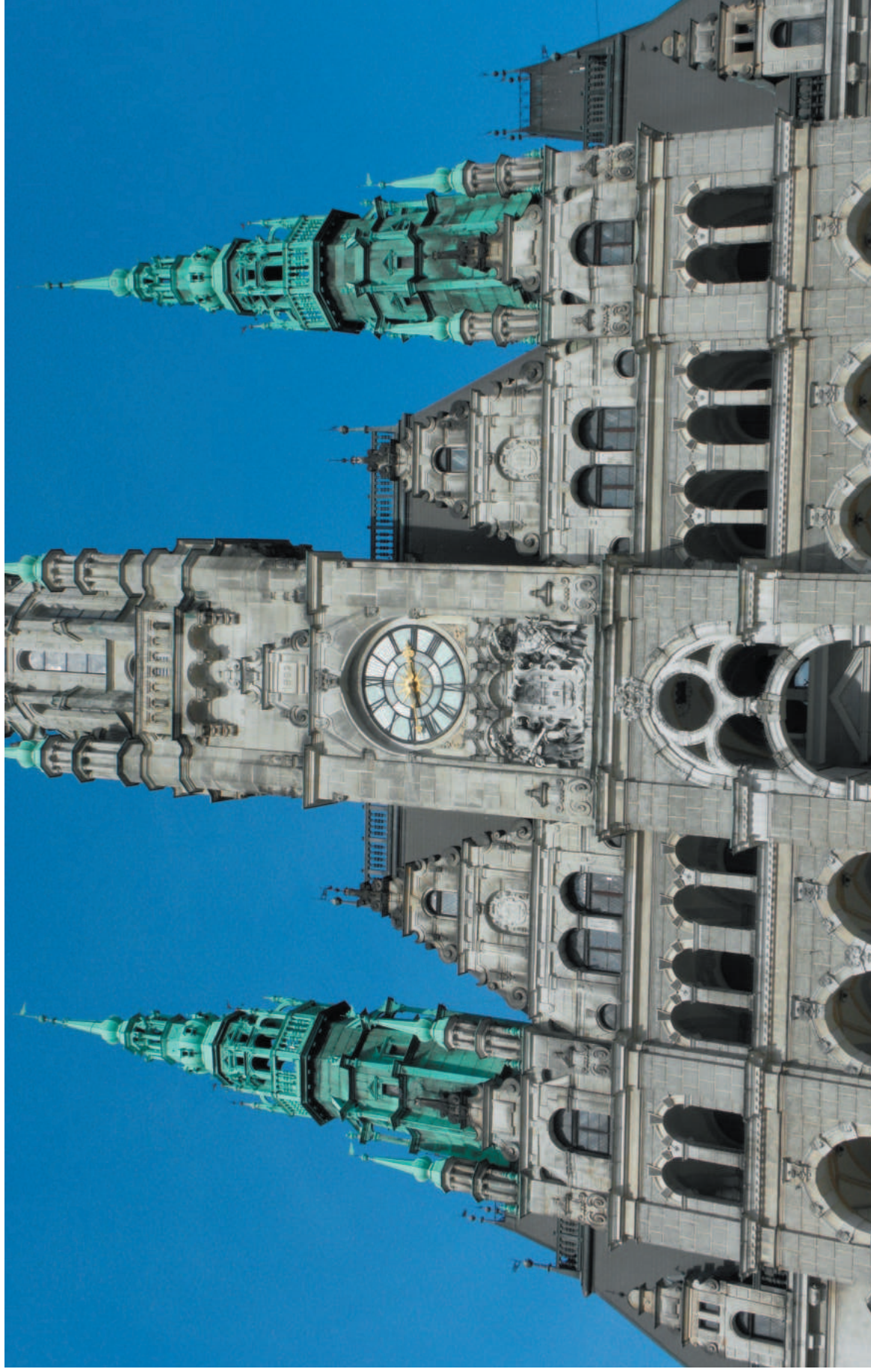




Okna sedmého – níže umístěného krajového štítu levé strany radnice. Z přední půdní místnosti jsou v propadlišti vidět jen horní dvě okénka kde se zachovaly vitraje a část spodního okna které je již zaskleno jen čirým sklem. Původně zde vitrajové výplně byly. Přístup do této půdní části zřejmě bude z přední půdní místnosti po žebříku.



PŮDNÍ PROSTORY NA PŘEDNÍ STRANĚ RADNICE.







Štít přední strany levého propadliště. Z vnitřní strany jsou vidět jen zlomky vitrají. Na snímku z exteriéru jsou vidět vitraje zachovalé v celé ploše. Jejich plocha je již uvolněná a zvlíná . U spodní výplně je odpadlá horní kovová výztuha. Vitraje jsou dožilé.





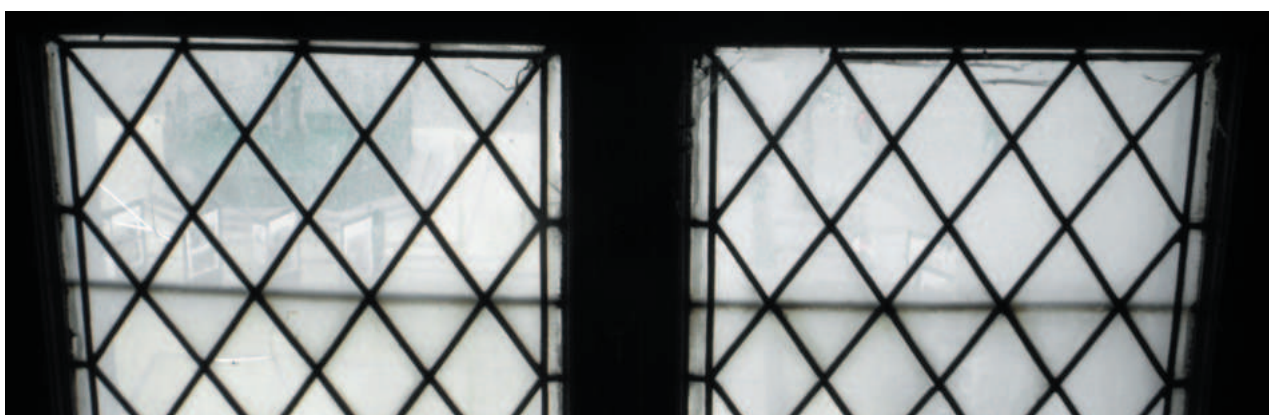
První fotografie. Okno štítu levé věžičky směřující do levé strany radnice. Po stranách jsou trojúhelníkové otvory které jsou jenom zaslepené. Rámy oken jsou na fotografii vidět. Jsou v těchto otvorech zřejmě zachovalé. Vitraje se nezachovaly. U vrchu fotografie jsou vidět okénka věže ve kterých jsou také vitraje složené z kosočtvercových dílů. K nim je přístup jen z vnitřku ze žebříku. Ten je ve špatném stavu. Malých okének s vitrajemi je osm. Na druhé fotografii je vitraj spodního okna. Všechny vitraje jsou ve velmi špatném stavu.





pohled na levou půdní stranu přední stany radnice. Vlevo na fotografii je druhý štít věže s trojdielným oknem s vitrají. Po pravé a levé straně štítu jsou také trojúhelníkové zaslepené otvory. Ve střední části věže jsou opět vidět okénka s vitrajemi. Vpravo na snímku jsou vidět čtyři půdní okna s vitrajemi velkého levého štítu. Na levé a pravé straně štítu jsou opět trojúhelníkové zaslepené otvory. Ve všech trojúhelníkových otvorech byly zřejmě původně také vitraje.





Snímek vitraje spodního okna levé věže z interiéru. Na druhém snímku je detail výplní s poškozenými místy.





Ukázka zaslepení trojúhelníkových otvorů a pohled do vnitřku horní části věže k okénkům zasklených vitrajemi.





Pohled na okna s vitrajemi velkého štítu přední strany radnice. Vitraje jsou v ploše kompletní ale olověná vazba je dožilá a výplně jsou uvolněné a ve spodní části prosedlé.





V rozích velkého štítu jsou opět zaslepené trojúhelníkové otvory.





Přední strana radnice. Záznam oken s vitraji pravého velkého štítu a pravé věže.





Vitraje oken pravého velkého štítu. Vitraje jsou dožilé. Do pravé výplně na snímku levého okna byl v minulosti proveden neodborný zásah. Místo dvou kosočtverců bylo do výplně vloženo jedno sklo a dělicí olovo bylo odstraněno. Po stranách velkého štítu jsou opět zaslepeny trojúhelníkové otvory.





Pohled na pravou věž přední strany radnice z přední a pravé strany s okny osazenými vitrajemi. Ve střední části věže je opět osm menších okének osazených vitrajemi. Po stranách věžních štítů jsou opět zaslepené trojúhelníkové otvory. Na výplních dolních oken je vidět zvlnění ploch výplní. Jsou zde vidět i uvolněné kovové výztuhy které již neplní svou zpevňovací funkci.





Vitraje oken věžních štítů přední a pravé strany věže. Na jedné výplni již scházejí zpevňovací kovové výztuhy.





Pravý krajový štít přední strany radnice u snížené střechy s třemi okny. Ve spodním velkém okně je vitraj zachovaná. Plochy výplní jsou vyduté a znečištěním slepé. V horních dvou okénkách se vitraje nezachovaly. Z půdních prostor okna s vitrajemi téměř nejsou ve sníženém patře vidět. Do propadliště není opět přístup. Je zde jen poškozený žebřík.





Z této přední půdní místnosti vedou směrem do atria budovy tři malá okénka. Vitraje těchto okének jsou také dožilé.



## PŮDNÍ PROSTORY PRAVÉ STRANY RADNICE.

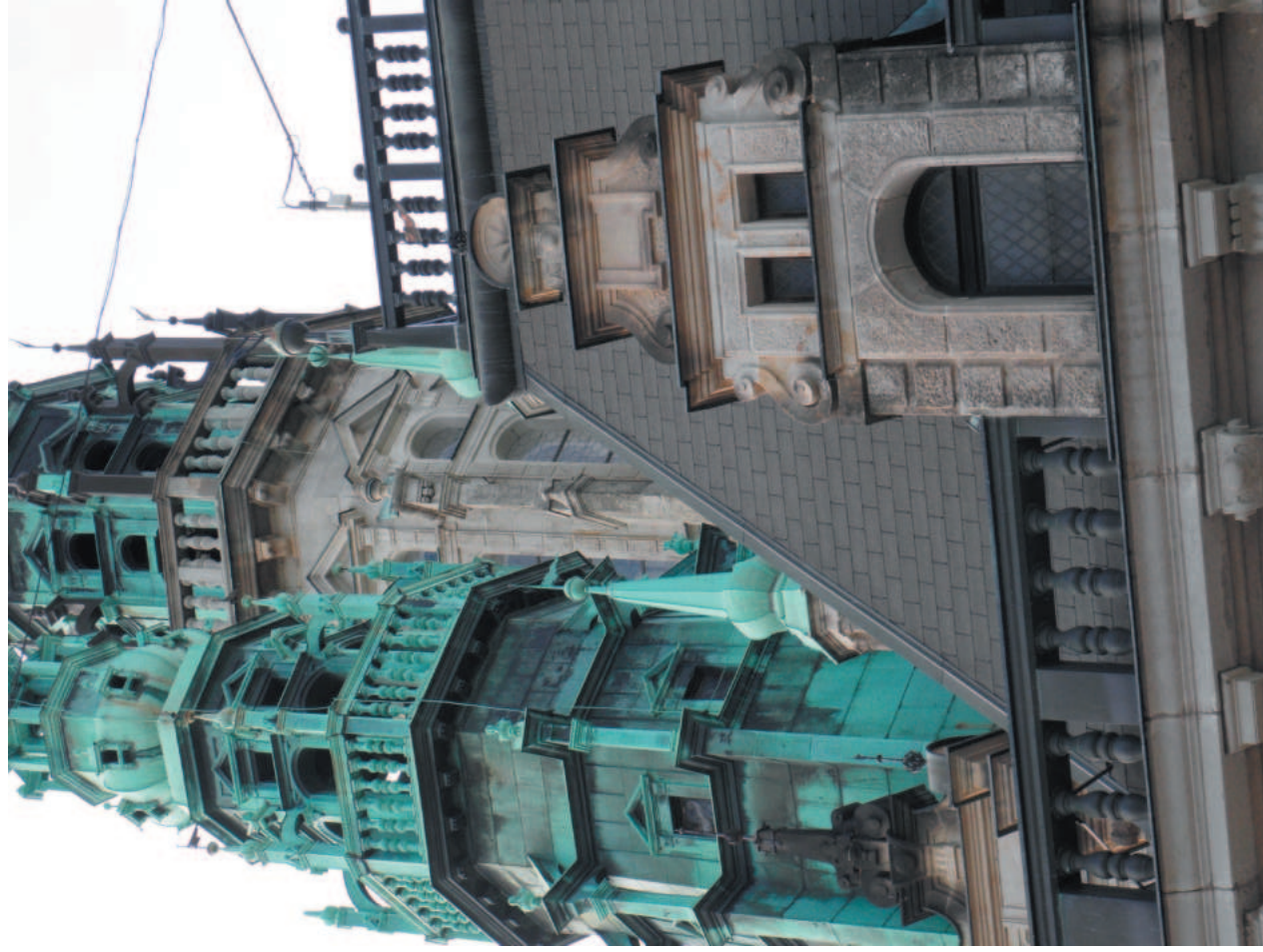






Pohled na první část půdních prostorů pravé strany radnice.





První portál pravé strany radnice ve snížené střese. Vítraje tří oken portálu jsou dožilé. U spodního okna u spodní výplně schází horní výztuha. Přístup do sníženého půdního prostoru je jen po žebříku. Stav žebříku je špatný. Z přední půdní místnosti jsou vidět jen vrchní okénka a horní část spodního okna.





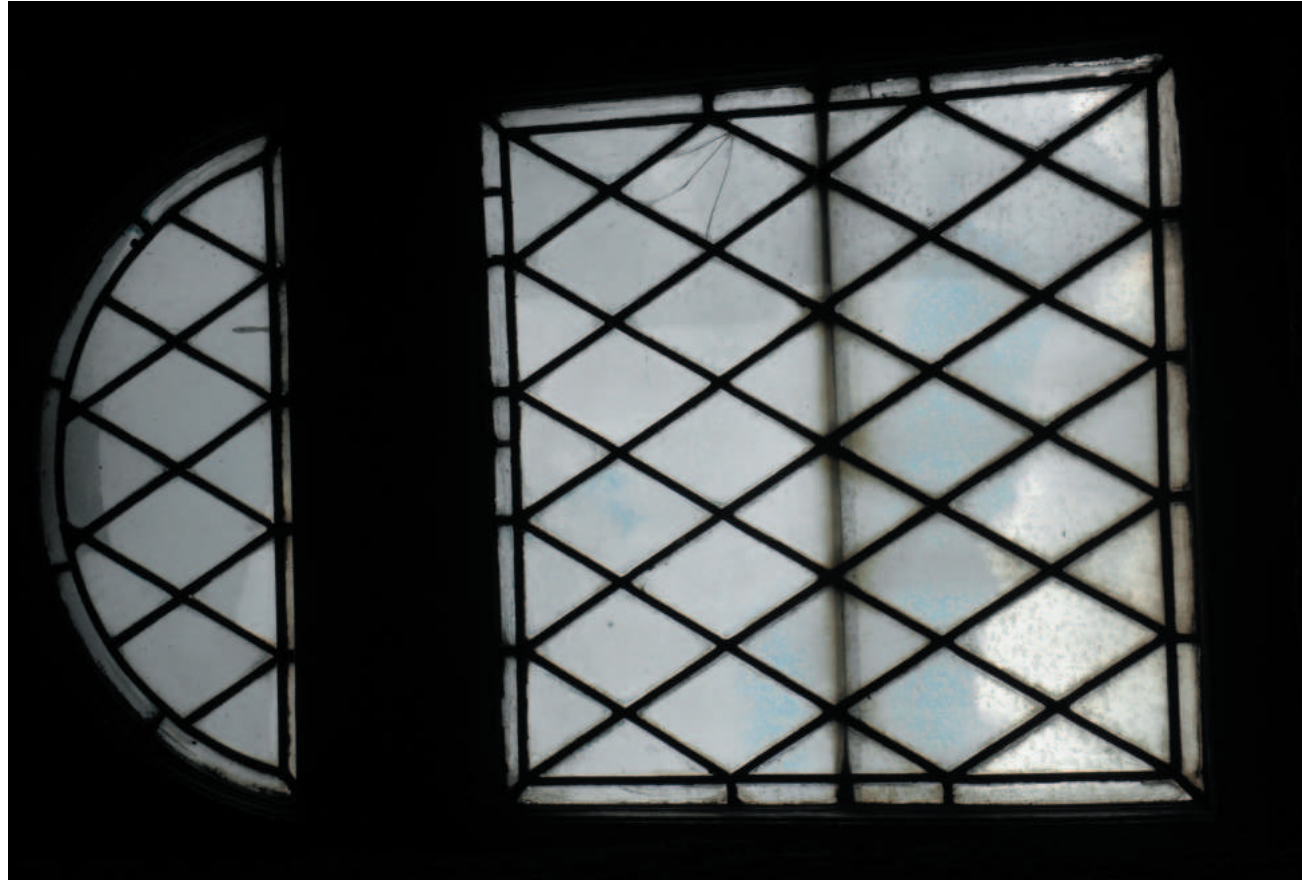
Okno s vitrají druhého portálu. Vrchní výplň je původní a je ve špatném stavu. Spodní výplň vypadá že byla ve vzdálené minulosti přeložena. Je v lepším stavu. Ale při přesazení výplní do nových rámců bude třeba obě výplně přeložit.





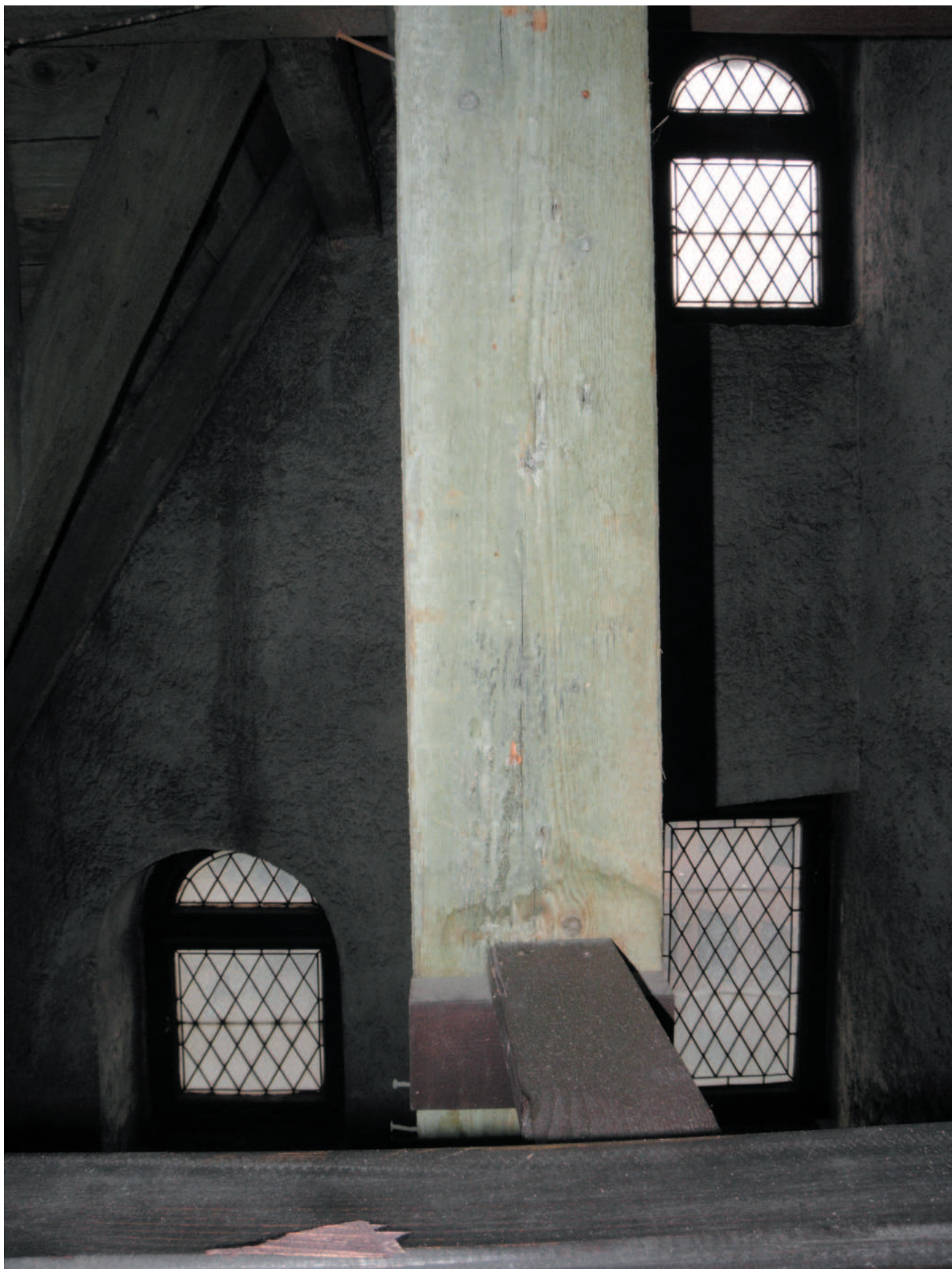
Polovina oken s vitrajemi třetího, velkého portálu. Druhá polovina oken je za dělicí stěnou která odděluje pření půdní místnost od následující pravé půdní místnosti. Plochy vitraji jsou kompletní ale olověná vazba je dožilá.





Bližší pohled na vitraje dvou oken velkého portálu. V jedné výplni je prasklý jeden kosočtvercový díl. U obdélníkového okenního rámu scházejí u výplně zpevňovací kovové výztuhy.





Druhá polovina oken třetího, velkého portálu pravé strany, Vitraje jsou opět dožilé.





Bližší pohled na dvě výplně velkého portálu. Plochy výplní oken jsou zvlněné. U výplně obdélníkového rámu jsou odpadlé kovové výztuhy a na jejích místech je jen jejich špinavý otisk.





Pohled na druhou část půdního prostoru pravé strany radnice.





Okno s vitrají čtvrtého portálu. Spodní dvě výplně okna jsou již uvolněné v horních a dolních částech z křídel rámu.





Okna pátého, velkého portálu pravé strany radnice. Vitraje oken jsou také dožilé.





Ukázka stavu dvou vitrají středových oken velkého portálu. Vitraje jsou v plochách již zprohýbané. Plocha vitraje levého okna je deformovaná více a má jeden prasklý díl. Plocha vitraje pravého okna je deformovaná méně. Výplň okna byla zřejmě v minulosti již přeložena. Kovové výztuhy výplně nejsou umístěné v původních místech. Je zde o jednu výztuhu méně.





Okno s vitrají šestého portálu pravé strany radnice. Horní výplň je původní. Spodní výplň byla v minulosti nahrazena novou velice neodborně vyrobenou výplní. Kosočtverce i bordura jsou v jiném rozměru než byly v originále.





Malá okénka s vitrajemi pravé půdní místnosti směřující do atria radnice. V jednom okénku schází spodní vitrajová výplň. Místo ní je vložen rám opatřený pletivem. Ostatní výplně okének jsou dožilé





Sedmý portál se třemi okny u sníženého půdního prostoru pravé strany radnice. Ve spodním okně se vitraj již nezachovala. V horních okénkách vitraje jsou. Do sníženého půdního prostoru je zřejmě opět přístup z rohové místnosti ve třetím patře.



## PŮDNÍ PROSTORY SMĚREM K DIVADLU







První portál sníženého půdního prostoru. Na předešlé fotografii vlevo. Výplně všech čtyř oken jsou v ploše zachovalé. Jejich plochy jsou deformované a jejich skla jsou nánosem nečistot slepá. Vitraje jsou dožilé. Přístup do sníženého prostoru půdy je z rohové vyvýšené místnosti ve třetím patře.





Druhý portál půdy. Výplně všech čtyř oken jsou v ploše zachovalé. Jejich plochy jsou deformované a jejich skla jsou nánosem nečistot slepá. Vitraje jsou dožilé. Přístup z vnitřní strany k oknům s vitrajemi je omezený.





Pohled z interiéru na vitraje druhého portálu. Prostory předsazeného portálů jsou odděleny dřevěnou stěnou s oknem ze kterého je vidět jen na spodní okno portálu.





Třetí portál půdy. Výplně všech čtyř oken jsou v ploše zachovalé. Jejich plochy jsou deformované a jejich skla jsou nánosem nečistot slepá. Vitraje jsou dožilé. Přístup z vnitřní strany k oknům s vitrajemi je omezený.





Pohled z interiéru na vitraje třetího portálu. Prostory předsazeného portálů jsou odděleny také dřevěnou stěnou s oknem ze kterého je vidět jen na spodní okno portálu.





V této půdní místnosti jsou dvě okénka která jsou ve stěně směrem do atria radnice. U okénka které je na fotografii částečně zakryto rámem je původní vrchní výplň. Spodní výplň je novější. Byla již v minulosti přeložena. Ve výplních druhého okénka bylo v minulosti neodborně vyměněno několik skel.





Čtvrtý portál sníženého půdního prostoru. Na celkové fotografii střechy směrem k divadlu je vpravo. Výplně všech čtyř oken jsou v ploše zachovalé. Jejich plochy jsou hodně deformované a jejich skla jsou nánosem nečistot slepá. V dolní výplni spodního okna je rozbitý kosočtverec. Vitraje jsou dožilé. Přístup do sníženého prostoru půdy je z rohové vyvýšené místnosti ve třetím patře.